

St. Louisban talákoztam az első olyan indiánnal életemben, akivel már beszélgettem is. Az oszédzs törzsbeli Carter Revard, indián nevén Nom-Peh-Wah-The a középkori angol irodalom és az észak-amerikai indián irodalom

## 90 JIM NORTHRUP\*

tudósa, egyetemi tanára,  
korának egyik jelentős  
költője.

Ő sem találkozott még magyar emberrel, főleg költővel nem, és emiatt érdeklődve fordult felém. Beszélgetésünk eredményeként Carter két alkalommal látogatott Budapestre, ahol mindkétszer a Petőfi Irodalmi Múzeumban tartott komoly érdeklődéssel kísért előadást és versfelolvasó estet. Ő volt az, aki az észak-amerikai indián költészet felé irányította érdeklődésemet. Ő volt az, aki leadta a füstjeleket, amire több indián költő felfigyelt, akikkel később kapcsolatba kerültem. Ezek közé tartozik Jim Northrup, az ozdsibve törzs tagja, akit érdekes módon Chad Faries költő, egyetemi tanár, egykor Magyarországon munkálkodó Fulbright ösztöndíjas is elsőik között ajánlott.

### *két halál*

Kocsikázni mentünk  
Minnesota legöregebb rizikós  
két sávos 2-es számú országútján.  
Gabona- és farönkszállító kamionok.  
Elvezettünk a hamumocsarak mellett  
bedőlt fák mutatták  
létküzdelmük elhalt részeit.  
Gabona- és farönkszállító kamionok.  
Fekete hollók, csillogó szárnyakkal  
fogják fel a gyenge decemberi napfényt,  
repülnek velünk egy ideig.  
Gabona- és farönkszállító kamionok.  
Narancssárga hókotrók várják, hogy  
folytathassák téli háborújukat  
sóval, homokkal, hókével.  
Gabona- és farönkszállító kamionok.  
Papírgyárok, erőművek  
láthatóan gőzölögnek és láthatatlan  
ipari szennyet termelnek.  
Gabona- és farönkszállító kamionok.  
Megdermedtünk, amikor hirtelen  
egy nyergesvontató bukkant fel a

visszapillantó tükörben,  
 kanyarban előzött le minket,  
 még nem jött el értünk a halál.  
 Gabona- és farönkszállító kamionok.  
 Átvezettünk a Mississippi  
 befagyott tekervényein  
 elgondolkoztunk, milyen lehet  
 a víz folyásával egy irányban élni.  
 Gabona- és farönkszállító kamionok.  
 Újra szerencsét próbáltunk hazafelé  
 a legöregebb, legrizikósabb országúton,  
 elkerültük a fényszórókat, féklámpákat.  
 Gabona- és farönkszállító kamionok.  
 A csillagokat követtük hazáig

Manapság az indiánok is házakban laknak, felszerelve mindennel, amire egy modern embernek szüksége van. Jim, amikor a vietnámi háborúból hazaért, nem volt képes házban aludni, felépített magának egy wigwamot a rezervátum erdejében és több évig ott élt. Ez idő alatt döbrent rá, hogy nemcsak őseinek, hanem neki is köze van a természethez. Azóta osztja be saját és családja életét a természet törvényeinek és órarendjének megfelelően.

### *tipi-elmélgedések*

Beköltöztem egy tipibe.  
 A barátaim szerint különc vagyok.  
 A családom szerint megbolondultam.  
 A barátaim és a családom azt kívánja,  
 bár ők is tudnának különcök és bolondok lenni,  
 hogy megtegyék ugyan ezt.  
 Az elképzelés  
 az ember ezer éves  
 tűnődése.  
 Fog ez működni?

Gyertyák, szintén egy régi elképzelés,  
 tűnnek a legjobb módszernek a tipi  
 és belső érzékeim megvilágítására.

A ponyva elég erős,  
hogy megállítsa az északi szelet,  
ugyanakkor elég érzékeny, hogy  
árnyékot adjon a tűznél, ha főzök.  
Nagypapa bajeeshkaogon<sup>1</sup>-nak hívta,  
és már születésem előtt  
mindent tudott róla,  
a rudak felfelé merednek és  
húzzák a szemed, gondolataid  
és imáid az égbe és azon túl.

A bejárati nyílás túl alacsony ahhoz,  
hogy elérjük a reggeli napsugarat,  
éjszakánként a füst csapkodva  
kapja el és továbbítja  
egy újabb csoda üzenetét,  
a másik reggelét.

A tipiben emberek laknak,  
körben ülnek,  
a tűz frissen sültet eszik,  
ez akár tegnap vagy  
korszakokkal ezelőtt is megtörténhetett.

A tipiben egy apró gyermek  
is lakik, izgatott a tűz ápolásának  
feladatától, órákon át bámulja  
a lángokat,  
kellemes emlékeket raktároz el.

Tréfából mondd rosszalkodó  
gyermekeidnek,  
hogy mindjárt sarokba állítod őket.

A látogatók körben alszanak,  
tehervonat kerékküllőinek látszanak,  
a tűz – a középpont.



Az elégett fa füstszaga  
rám akasz kodik, amikor  
mennem kell a városba,  
ez az emlékeztető, hogy  
honnan jövök és hová megyek.

93

Időközben nekem énekelnek  
a bolondok és izgalomba jönnek,  
amikor felreppen a fehérfejű rétisas,  
Ez más miatt érdekes.

Éjjelenként, a füstnyírláson keresztül  
látom a csillagokat,  
nappal a felhőket  
és az eget.

Az érzés, amit a tipi-lét ad  
olyan szokatlan,  
hogy a látogatók elhalmoznak  
„tudod mit kellene csinálnod”  
ötletekkel.

Hányan álltak ott, ahol most  
én állok, azt gondolva, hogy  
milyen jó helyen lakom?

Jim a rezervátumi kórházban született 1943-ban. Olyan indián iskolába járt, amely az indiánok beilleszkedését hivatott bármi módon elősegíteni az akkori amerikai társalomba, de nem a legszerencsésebb helyet választották, mivel a legtöbb diákot, köztük Jimet, a tanárok és a nagyobb diákok rendszeresen verték, amellet t hogy a tökéletes agymosás eszközeit is bevetették.

- 94 Belebotlottam egybe a múlt héten.  
Lerítt róla, hogy hamisítvány.  
Másmilyen volt a szeme.  
Helikopterlövész volt, vagy előretolt?  
Nem, talán zöldsapkás, folyami hajós,  
Seal-kommandós, rohamcsapattag vagy felderítő.  
Meghallgattam a meséjét.  
Beszért a dzsungelről, a rizsföldekről,  
a tűzharcokról, a fegyverekről.  
Figyeltem.  
Beszért a szúnyogokról,  
kígyókról, vietkongokról és az  
észak-vietnámi hadseregről.  
Miközben hallgattam, rájöttem, hogy  
mindketten ugyanazt a vietnámi  
háborús filmet láttuk.  
Ügyes húzás, haver, de  
ne lopd el a háborúmat.

A Minnesota állambeli Fond du Lac rezervátumban élő indiánok komolyan veszik a természetet, mert tudják, hogy a természetnek köszönhetik az életben maradásukat. Amikor a kilencvenes években Minnesota állam meg akarta vonni az odzsibvéktől a vadászati és halászati engedélyt, a fehér törvényhozóknak eszükbe sem jutott, hogy egy odzsibve sokkal jobban ismeri a természet törvényeit, mint ők. Tudják, mikor lehet vadászni medvére és jávorszarvasra. Tudják, mikor ívnek a halak, mikor csapolható a juhar és mikor hasítható a nyírfa. Az állam elveszítette a pert az odzsibvékkel szemben, mert ma már vannak indián ügyvédek is, akik azért tanulták meg a fehérek törvényeit, hogy segíthessenek a törzsnek, ahova tartoznak. 1842-ban az odzsibve nép és az Amerikai Egyesült Államok kötöttek egy egyezményt, amely magában foglalta az odzsibve törzs vadászati, halászati és a gyűjtögetési jogát. Ezt a jogot akarta Minnesota elvenni az indiánoktól. Az odzsibve népet képviselő ügyvéd, maga is odzsibve, azt a tényt hozta fel, hogy az 1842-es egyezmény idején Minnesota állam nem létezett, tehát az ő törvényei alapján nem vehetők el az indiánok jogai. Jim és a többi odzsibve ennek köszönhetően tovább folytathatja ősei napi tevékenységeit.

*beszélgetés a háborúról*

Voltál a háborúban?

igen

Milyen volt?

amilyet el sem tudsz képzelni

Öltél?

igen

Milyen érzés volt?

gyilkosnak éreztem magam,

felszabadítónak, fogaskeréknek

Volt olyan barátod, akit megöltek?

igen

Milyen érzés volt?

húzza a vérbe

95

Új Forrás 2013/9 – Jim Northrup

(A verseket fordította és kommentálta: Gyukics Gábor)

\*Részletek a novemberben megjelenő kötetből (Podmaniczky Alapítvány-Új Forrás Kiadó)

<sup>1</sup> tipi



Folyóiratunk a  
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM  
anyagi támogatásával jelenik meg.  
Terjeszti a Budapesti, a Nemzeti és a Vidéki HÍRKER RT.  
és alternatív terjesztők

Szerkesztők  
JÁSZ ATTILA - Csendes Toll (főszerkesztő)  
MIKLÓSVÖLGYI ZSOLT (online szerkesztő)  
NÁDOR TIBOR (online galéria)  
SZÉNÁSI ZOLTÁN (online és felelős szerkesztő)

Lapterv és műszaki szerkesztés  
SELLYEI TAMÁS OTTÓ

Munkatársak  
BUCSI-KOVÁCS ANIKÓ  
PAPP MÁTÉ  
REICHERT GÁBOR  
TURI MÁRTON

Tiszteletbeli munkatársak  
FÖLDES LÁSZLÓ HOBO  
MONOSTORI IMRE  
MUZSNAY ÁKOS  
VASADI PÉTER

## ÚJ FORRÁS

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT  
ALAPÍTÓ A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT  
JÓZSEF ATTILA MEGYEI KÖNYVTÁRA

Megjelenik évente tízszer  
Alapítva ezerkilencszázhatvankilencben  
Alapító főszerkesztő: PAYER ISTVÁN

Szerkesztőség: 2890 Tata, Székely B. u. 2/A Telefon: 20/3353 626  
E-mail: [info@ujforras.hu](mailto:info@ujforras.hu). Interneten olvasható: [www.ujforras.hu](http://www.ujforras.hu)  
Előfizethető az Új Forrás szerkesztőségi címén. Előfizetési díj egy évre 5000 Ft.  
ISSN 0133-5332

Kiadja a József Attila Megyei Könyvtár. A kiadásért felel: Új Forrás Kiadó Nonprofit Kft.  
Készült a Sollers Kft. nyomdájában Tatán.